[משלי ל, ט]: "פֶּן־אֶשְׂבַּע וְכִחַשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי: 'מִי יְיָ?'", אוֹ לְסִבָּה אַחֶרֶת נִסְתֶּרֶת מִמֶּנּוּ וִידוּעָה אֵצֶל הַשֵּׁ"י.

וְלָזֶה יִהְיֶה מִבְחַר הַתְּפִלָּה מַה שֶּׁהָיָה מִתְפַּלֵּל הֶחָכָם וְאוֹמֵר:
רִבּוֹנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם, עֲשֵׂה רְצוֹנְךָ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְתֵן נַחַת־רוּחַ לִירֵאֶיךָ מִתַּחַת, וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה — אָמַר שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ בַּשָּׁמַיִם בְּעִנְיָן שֶׁיִּהְיֶה נַחַת־רוּחַ מִתַּחַת לִירְאֵי ה'; וְזֶה, שֶׁיְּשַׁדֵּד הַמַּעֲרֶכֶת לְבַטֵּל הַגְּזֵרָה מֵעַל עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ, בְּעִנְיָן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כֹּחַ לְנָצֵל מִצָּרָתָם. וְאַחַר־כָּךְ אָמַר: וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה, כְּלוֹמַר: וּבְכָל דָּבָר שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ, אַל תֵּפֶן לִדְבָרַי וְלֹא לְבַקָּשָׁתִי לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁלִּבִּי חָפֵץ אוֹ מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹאֵל; שֶׁפְּעָמִים הַרְבֵּה אֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמִתְפַּלֵּל עַל דָּבָר שֶׁהוּא רַע לִי, לְפִי שֶׁאֲנִי מְדַמֶּה וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא טוֹב. וְאַתָּה הוּא הַיּוֹדֵעַ יוֹתֵר מִמֶּנִּי אִם הַדָּבָר הַהוּא טוֹב אֵלַי אוֹ רַע, וְעַל־כֵּן אַתָּה תִבְחַר וְלֹא אָנִי — עֲשֵׂה מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא טוֹב. וְזֶהוּ 'וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה' — לֹא מַה שֶּׁהוּא טוֹב בְּעֵינָי. וּבַעֲבוּר־זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ רז"ל [ברכות פ"ט מ"ה]: חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, לְפִי שֶׁבְּחִינַת הַטּוֹב הִיא אֶל הַשֵּׁ"י, לֹא אֶל הָאָדָם; שֶׁעַל ה' לִבְחוֹר דֶּרֶךְ הַטּוֹב וְהַיְשׁוּעָה אֶל הָאָדָם, אֲבָל הָאָדָם אֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת אֶלָּא לְבָרֵךְ ה' תָּמִיד. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דָּוִד [תהלים ג, ט]: "לַייָ הַיְשׁוּעָה, עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה", כְּלוֹמַר: עַל הַשֵּׁ"י לְבַדּוֹ הוּא בְּחִירַת דֶּרֶךְ הַיְשׁוּעָה וְלֹא עַל הָאָדָם, וּמַה שֶּׁמֻּטָּל עַל הָאָדָם הוּא לְבָרֵךְ אֶת ה' תָּמִיד עַל הַטּוֹבָה וְעַל הָרָעָה, וְיַכִּיר שֶׁהַכֹּל הוּא לְטוֹב לוֹ — וְזֶהוּ "עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה".

וּבַעֲבוּר־זֶה הָיְתָה הַתְּפִלָּה הַיּוֹתֵר־רְאוּיָה אֶל הַשֵּׁ"י לְבַקֵּשׁ רְצוֹנוֹ בִּדְבָרִים כְּלָלִיִּים, לֹא בִּדְבָרִים מְגֻבָּלִים פְּרָטִיִּים וְדֶרֶךְ מְיֻחָד; שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל בְּדֶרֶךְ מְיֻחָד וּדְבָרִים פְּרָטִיִּים, הִנֵּה הוּא כְּאִלּוּ רוֹצֶה לְהַכְרִיחַ הָרָצוֹן הָאֱלֹהִי לְמַה שֶּׁדַּעְתּוֹ נוֹטֶה בוֹ וּבוֹחֵר, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכְרִיחַ דַּעְתּוֹ לָרָצוֹן הָאֱלֹהִי. וְזֶה כְּאִלּוּ מֵטִיל דֹּפִי

בִּידִיעַת הַשֵּׁ"י וִיכָלְתּוֹ, כְּאִלּוּ אֵין בְּיַד הַשֵּׁ"י דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לָתֵת אֶת שְׁאֵלָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתוֹ אֶלָּא הַדֶּרֶךְ שֶׁהוּא בּוֹחֵר לְעַצְמוֹ. וְעַל כַּיּוֹצֵא־בָזֶה אָמַר הַמְשׁוֹרֵר [תהלים סב, ב־ו]: "אַךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוּמִיָּה נַפְשִׁי, מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָתִי"; "אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִּי נַפְשִׁי, כִּי־מִמֶּנּוּ תִּקְוָתִי", כְּלוֹמַר: כְּשֶׁתִּתְפַּלְלִי לִפְנֵי בָשָׂר־וָדָם, אַתְּ צְרִיכָה לְפָרֵשׁ בַּקָּשָׁתֵךְ וְהַדֶּרֶךְ שֶׁאַתְּ בּוֹחֶרֶת בּוֹ לְהַגִּיעַ אֶל מְבֻקָּשֵׁךְ, שֶׁבִּזּוּלַת־זֶה לֹא יֵדַע מַה שֶּׁבִּלְבֵךְ וּמַה שֶּׁאַתְּ צְרִיכָה וּמַה הוּא הַטּוֹב וְהַמּוֹעִיל אֵלָיִךְ; אַךְ כְּשֶׁאַתְּ מִתְפַּלֶּלֶת לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, אַל תְּפָרְשִׁי בַּקָּשָׁתֵךְ, אֶלָּא "דּוֹמִּי נַפְשִׁי" לְפָנָיו וְלֹא תִבְחֲרִי אֶת הַדֶּרֶךְ לְהַצָּלָתֵךְ, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הַטּוֹב וְהַמּוֹעִיל אֵלַיִךְ יוֹתֵר מִמֵּךְ, וְזֶהוּ "מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָתִי" אוֹ "מִמֶּנּוּ תִקְוָתִי" — שֶׁהוּא יוֹדֵעַ דֶּרֶךְ הַיְשׁוּעָה אוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁתִּשְׁלַם בּוֹ הַתִּקְוָה יוֹתֵר מִמֶּנִּי; שֶׁפְּעָמִים אֶחְשֹׁב אֲנִי דֶּרֶךְ לְעַצְמִי לְהַשִּׂיג כָּבוֹד אוֹ מַעֲלָה־מָה אוֹ הַצָּלָה, וְיִהְיֶה הַהֵפֶךְ. וְלָזֶה רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו בְּמִלּוֹת כּוֹלְלוֹת וּלְהַשְׁלִיךְ יְהָבְךָ עָלָיו. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמְשׁוֹרֵר [שם לז, ד־ה] — אַחַר שֶׁאָמַר: "וְהִתְעַנַּג עַל־יְיָ וְיִתֶּן־לְךָ מִשְׁאֲלֹת לִבֶּךָ", אָמַר: "גּוֹל עַל־יְיָ דַּרְכֶּךָ וּבְטַח עָלָיו, וְהוּא יַעֲשֶׂה", כְּלוֹמַר: הִתְפַּלֵּל לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ כּוֹלֵל, וּבְטַח עָלָיו וְהוּא הַטּוֹב וְהַמּוֹעִיל אֵלֶיךָ; שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לִבְחוֹר דֶּרֶךְ הַטּוֹב אוֹ הַכָּבוֹד אוֹ הַיְשׁוּעָה, יוֹתֵר מִמְּךָ. וְזֶה שֶׁאָמַר גַּם־כֵּן [שם סב, ח]: "עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי", כְּלוֹמַר: עַל־כֵּן אֲנִי אוֹמֵר: "אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִּי נַפְשִׁי", לְפִי שֶׁעָלָיו לִבְחוֹר לִי מַה שֶּׁהוּא יֶשַׁע אֵלַי אוֹ רֶוַח וְהַצָּלָה אוֹ כָבוֹד, שֶׁאֲנִי לֹא אֵדַע לְשַׁעֵר זֶה; אֶלָּא אֲנִי מֵשִׂים מִבְטַחִי בוֹ, שֶׁהוּא יִבְחַר לִי מַה שֶּׁהוּא טוֹב וְנָכוֹן וְנָאוֹת לִי. וְזֶהוּ שֶׁסִּיֵּם: "צוּר־עֻזִּי מַחְסִי בֵּאלֹהִים". וְיַסְפִּיק זֶה־הַדִּבּוּר בַּתְּפִלָּה.

פֶּרֶק עֶשְׂרִים־וַחֲמִשָּׁה

כְּשֶׁחִפַּשְׂנוּ כָּל מִצְוֹת־עֲשֵׂה שֶׁבַּתּוֹרָה, לֹא מָצִינוּ מִצְוָה שֶׁיִּזְכֶּה הָאָדָם בָּהּ בִּלְבַד לַתַּכְלִית הַמֻּשָּׂג מִצַּד־הַתּוֹרָה, אֶלָּא